

Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI PRACTICE

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Abilități practice** reprezintă o ofertă curriculară pentru elevi cu dizabilități ușoare și moderate, din învățământul primar special, clasa a III-a, a IV-a. Disciplina este prevăzută în planul cadru de învățământ cu un buget de timp de 2 ore/săptămână, modelul de proiectare curriculară fiind centrat pe competențe, punând accentul pe extinderea posibilităților de comunicare interumană prin exprimare liberă și creativă. Demersul didactic promovat de programă contribuie la conturarea profilului de formare al elevului, prin utilizarea mijloacelor specifice disciplinei.

Activitățile de abilități practice constituie un bun prilej de aplicare în practică a cunoștințelor însușite la alte obiecte de învățământ, de consolidare și aprofundare a acestora. În procesul de predare-învățare abilitățile practice au o deosebită valoare educativă, contribuind la formarea trăsăturilor morale, la dezvoltarea spiritului de observație, a atenției, la dezvoltarea gândirii, imaginației, spiritului lor de inițiativă.

Activitățile de abilități practice sunt atractive pentru că elevii vin în contact cu bogăția de forme și culori a obiectelor pe care le execută, contribuind la educarea gustului pentru frumos, astfel încât să nu devină simpli admiratori pasivi ai acestuia, ci să aibă o atitudine creatoare.

Programa **Abilități practice** corespunzătoare ariei curriculare **Tehnologii** este concepută într-o viziune unitară și într-o manieră interdisciplinară. Multe din competențele specifice și activitățile de învățare se regăsesc în mai multe discipline, dar se păstrează elementele de specificitate și structura lor fundamentală, în funcție de aria curriculară și ciclul de dezvoltare.

Conținuturile propuse contribuie la educarea elevilor în spiritul competenței cheie **de sensibilizare și de expresie culturală**, care este recomandată la nivel european, prin: cultivarea sensibilității elevilor, aprecierea diversității exprimării artistice, dezvoltarea abilităților creative ale elevilor și exersarea acestora în diferite contexte, permițându-i să creeze în realitate ceea ce a văzut, trăit sau imaginat.

Dând o cât de mică întrebuintare lucrurilor create de elevi nu facem altceva decât să le trezim interesul pentru aceste activități care le oferă posibilitatea de a-și manifesta curiozitatea, sensibilitatea, spontaneitatea. În acest sens, o importanță deosebită o au materialele folosite: hârtia, materiale din natură (fructe uscate, coji de fructe, frunze, petale, flori, ghinde, conuri, castane, semințe, paie, crengi, scoarțe de arbori, rădăcini; pietre, nisip, scoici), materiale sintetice (fire și materiale textile; mase plastice), etc. Prin diversitatea materialelor folosite, a coloritului, a posibilităților de îmbinare, combinare, sunt stimulate gândirea creativă, imaginația elevilor și simțul estetic.

Rolul activităților de **abilități practice**, urmate de activități de pre-profesionalizare, este acela de a-l pregăti pe copil pentru situații de viață, de a-i dezvolta abilități care să-i asigure o cât mai bună integrare socio-profesională.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei Abilități practice jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea

competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** care valorifică experiența concretă a elevului, integrând strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate. Exemplele de activități au doar valoare orientativă. Pentru formarea competenței specifice, profesorul este cel care își alege și proiectează activitățile de învățare în funcție de: particularitățile de vârstă ale elevilor și de interesele fiecărui copil, de mijloacele și materialele pe care le are la dispoziție. Toate acestea presupun personalizarea demersului didactic, prin implicarea activă și creativă a profesorului.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale disciplinei **Abilități practice**, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Desen
- Pictură
- Modelaj
- Colaj
- Confecții și jucării

Competențe generale

- 1. Explorarea senzorială a mediului înconjurător, formarea, exersarea și dezvoltarea abilităților psihomotrice generale**
- 2. Realizarea și aprecierea unor produse simple/complexe și utile folosind materiale, instrumente și tehnici diverse specifice abilităților practice**
- 3. Utilizarea deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin formarea, exersarea și dezvoltarea gesturilor social-utile**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea senzorială a mediului înconjurător, formarea, exersarea și dezvoltarea abilităților psihomotrice generale.

Clasa pregătitoare	
1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții simple de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar; □ - exerciții simple de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: <ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții de discriminare vizuală (sortări după un criteriu – culoare, mărime, formă); ▪ exerciții de discriminare auditivă (zgomote, onomatopee, sunete, voci familiare – „Graiul animalelor”, „Recunoaște vocea!” etc); ▪ exerciții de discriminare olfactivă și gustativă (mirosuri și alimente familiare – „Ce gust are?”, „Salata de fructe”, „Mirosuri plăcute/neplăcute” etc.) ; ▪ exerciții de sesizare a unor caracteristici simple (lămâie – acru, piatra – tare, zahăr – dulce, înghețată – rece etc.); ▪ exerciții de discriminare tactilă (discriminarea texturilor și a tipurilor de material - moale, tare, neted, aspru, striat etc. – „Săculețul fermecat”); ▪ exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv , vizual, tactil etc.).
1.2. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare - formă – mărime); orientare, organizare și structurare spațio-temporală	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare obiectuală („Spune ce este!”, „Recunoaște obiectul!” etc.); □ - exerciții de sortare și grupare obiectuală după un criteriu („Alege după culoare/ mărime/formă” etc.); □ - exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc.); □ - executarea unor comenzi simple de deplasare în spațiu; □ - exerciții de identificare a anotimpurilor în funcție de caracteristicile acestora; succesiunea anotimpurilor; - exerciții de asociere a unor acțiuni specifice (asociere anotimp – imagine); - exerciții - joc de ordonare temporală (joc imagistic de succesiune a 3-5 imagini).
1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții simple de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor („Jocul degețelor”, spumă modelatoare, nisip kinetic etc.); □ - exerciții pentru învățarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical și rotativ, mișcări simple, cu amplitudine mare (ex: mișcări de dans, gimnastică, pantomimă etc.); - exerciții pentru controlul segmentar (mișcarea mâinilor, a brațelor etc.); □ - exerciții elementare de mototolire/ rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ răsucire/ înșirare („Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele” etc.); - exerciții de înșirare (înșirarea unor inele / mărgele mari pe sfoară etc.); - exerciții de îndoire, pliere și lipire (îndoitori simple – „Batista”); - lipituri simple (lipirea a două hârtii așezate una peste alta); - colaje („Fața de masă”, „Soarele”, „Floarea”, „Covorașul cu plante uscate” etc.); - exerciții cu operații simple asociate (îndoire și lipire – „Solzii peștișorului”, „Rama de tablou” etc.);

Clasa pregătitoare

- exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei etc.;
- exerciții de prehensiune (prinderea corectă a instrumentelor de lucru); □
- divertisment grafic exprimat în mâzgălituri, zigzaguri, hașurări în diverse direcții și planuri.

2. Realizarea și aprecierea unor produse simple/complexe și utile folosind materiale, instrumente și tehnici elementare diverse specifice abilității manuale.

Clasa pregătitoare

2.1. Observarea unor caracteristici simple ale materialelor întâlnite în mediul familiar

- exprimarea de mesaje orale simple despre: culoarea, dimensiunea, forma, grosimea și utilitatea unor obiecte;
- gruparea materialelor după criterii date (formă, culoare, mărime etc.);
- enumerarea unor caracteristici observabile ale materialelor și instrumentelor întâlnite în mediul familiar (ex. jocul „Eu spun ceva, tu spui altceva” despre creioanele tale / uniforma ta/ penarul tău etc.);
- sortarea materialelor de lucru și a instrumentelor în funcție de proprietăți/utilizări etc.

2.2. Realizarea de produse simple utilizând tehnicile învățate

- exerciții de utilizare a unor tehnici simple de îndoire, pliere, înșirare, răsucire, lipire, rupere, tăiere, decupare după contur, modelaj, în funcție de nevoile/opțiunile elevilor;
- confecționarea de jocuri și jucării simple, cu sau fără model („Morișca”, „Bărcuța”, „Puzzle”, „Machete simple”, „Acordeon” etc.);
- exerciții de analiză și descriere a produsului finit.

2.3. Transformarea unui material prin tehnici simple

- utilizarea corectă a instrumentelor de lucru - elevul ține corect creionul, pensula, foarfeca, liniarul, lipiciul etc. (Joc: „Eu sunt profesorul de ... pictură / modelaj etc.”);
- exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru;
- mototolirea, ruperea și tăierea hârtiei de diferite texturi;
- modelarea plastilinei, a lutului etc.;
- tăierea firelor și a materialelor textile;
- coliere din mărgel/macaroane de dimensiuni mari, pe sfoară/sârmă etc.;
- lipirea unor materiale diverse pe suporturi diferite;
- confecționarea unor obiecte utilizând tehnici simple („Rochița păpușii”, „Pălăria”, „Cizmulita”, „Batista” etc.).

3. Utilizarea deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin formarea, exersarea și dezvoltarea gesturilor social-utile.

Clasa pregătitoare

3.1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă corporală

- exerciții de identificare și denumire a obiectelor de igienă corporală (periuță de dinți, prosop, săpun, șampon etc);
- exerciții practice de utilizare corectă a obiectelor de igienă personală; identificarea momentelor în care se impune utilizarea acestora (exerciții joc „Ne spălăm pe mâini/ dinți/ față/ corp etc.).

3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminte

- exerciții de identificare, denumire și manipulare corectă a obiectelor de igienă vestimentară și a încălțăminte;

Clasa pregătitoare
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte; - exerciții de utilizare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte; - exerciții de îmbrăcare/ dezbrăcare; - exerciții de încheiere/ descheiere nasturi, capse etc.; - exerciții de închidere/ deschidere fermoare.
<p>3.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, denumire și manipulare corectă a obiectelor de igienizare; - exerciții simple de igiena spațiului de locuit (ordonare, igienizare, aerisire, spălare, ștergere etc.); - jocuri de rol: „Elevul de serviciu” „O ajut pe mama”.
<p>3.4. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, denumire și manipulare corectă a obiectelor de uz casnic și gospodăresc; - activități gospodărești elementare: <ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții de familiarizare cu obiectele de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, făraș); ▪ exerciții de aranjare/debarasare a mesei; ▪ exerciții de sortare și spălare a unor alimente; ▪ exerciții simple de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (ex: transportarea unei tăvi cu mâncare, a unui pahar plin etc.).

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Desen	Materiale și instrumente hârtie, diverse obiecte, creion grafit, creioane colorate (opțional: PC, tabletă)
	Tehnici de lucru linie modulată, repetiție
	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forma (fără terminologie)
	Sugestii de creații/ produse ale activității desen liber, decorații simple
Colaj	Materiale și instrumente foarfecă, lipici, fire, mărgelile, cuburi, hârtie etc.
	Tehnici de lucru mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, răsucire, lipire
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor vs. greu), volum (gol vs. plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.
Modelaj	Materiale și instrumente plastilină, nisip kinetic, spumă modelatoare
	Tehnici de lucru presare, modelare liberă
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor vs. greu), volum (gol vs. plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității realizarea imitativă a obiectelor prezentate ca și model (măr, strugure, om de zăpadă etc), a unor obiecte decorative, figurine etc.
Confecții și jucării	Materiale și instrumente hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfecă, ramă de țesut, cretă, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde)
	Tehnici de lucru puzzle, incastre, lego, tăierea materialului/hârtiei/cartonului, înșirare etc.
	Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, formă
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși
Pictură	Materiale și instrumente acuarele, tempera, hârtie, hârtie colorată, burete pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate, PC, tabletă
	Tehnici de lucru pensulație, amprentare, ștampilare, tamponare
	Elemente de limbaj plastic linia, pata, punctul

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	Sugestii de creații/ produse ale activității Compoziții plastice, decorarea obiectelor

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Explorarea senzorială a mediului înconjurător, formarea, exersarea și dezvoltarea abilităților psihomotrice generale.

Clasa I
<p>1.1. Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar; - exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: <ul style="list-style-type: none"> ▪ vizual (sortări după două sau mai multe criterii – culoare, mărime, formă); ▪ auditiv („Deschide urechea bine!”, „Ce se aude în natură?” etc.); ▪ olfactiv și gustativ (diversitatea mirosurilor și gusturilor - „Spune ce miros/ gust are? ”); ▪ tactil (neted-aspru, solid-lichid – „Spune cum este/ cum îl simți?”); ▪ exerciții de sesizare a unor caracteristici simple și de punere în corespondență („Ce este și ce faci cu el?”) ; - exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor perceptibile („Legume și fructe” etc.).
<p>1.2. Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare - formă – mărime); organizarea schemei corporale; orientare, organizare și structurare spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare a elementelor componente ale schemei corporale proprii („Arată capul / piciorul / mâna etc.”); - exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică după un criteriu („Alege după culoare /mărime/ formă etc.”); □ - exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale simple a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc.); - exerciții de identificare a momentelor unei zile, cu/ fără indicarea acțiunilor specifice; - exerciții de asociere (acțiuni specifice momentelor zilei – imagine, anotimp – imagine);□ - exerciții de sortare și clasificare obiectuală/ imagistică după unu-două criterii („Așază piticii după mărime și culoare!”).
<p>1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor („Mozaic”, incastre, joc magnetic „Micul pescar” etc.);□ - exerciții pentru învățarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical, rotativ,

Clasa I
<p>polimorf - mișcări variate, cu amplitudine mare (mișcări de dans, gimnastică, pantomimă etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții pentru controlul segmentar (mișcarea mâinilor, a brațelor etc.); □ - exerciții – joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete - trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă); □ - exerciții de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ răsucire/ înșirare/ șnuruire/ înnodare/ tăiere/ îmbinare („Colierul păpușii”, „Ornamente pentru pomul de iarnă”, „Mărgele”, „Formează întregul” etc.); - exerciții de înșirare/ șnuruire, cu/fără model (înșirarea unor inele mari pe un fir gros, înșirarea mărgelilor pe ață, „Mozaic” etc.); - exerciții de tăiere, îndoire, pliere (îndoituri simple – „Batista”, „Evantaiul” etc.); - lipituri variate, colaje („Fața de masă”, „Soarele”, „Floarea”, „Covoraș din plante uscate” etc.); - exerciții cu operații asociate (îndoire și lipire, tăiere și lipire etc.- „Solzii peștișorului”, „Rama de tablou” etc.); - exerciții de înnodare/deznodare – „Bentița”; - exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric); - exerciții de apucare, frământare, modelare a plastilinei, de pliere a hârtiei etc.; - exerciții de imitare cu mâna/ degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; □ - exerciții de prehensiune (prinderea corectă a instrumentelor de lucru); □ - divertisment grafic exprimat în mâzgălituri, zig zaguri, hașurări în diverse direcții și planuri; - desen după șablon, incastre etc.

2. Realizarea și aprecierea unor produse simple/complexe și utile folosind materiale, instrumente și tehnici elementare diverse, specifice abilităților practice.

Clasa I
<p>2.1. Identificarea unor caracteristici ale materialelor întâlnite în mediul familiar</p> <ul style="list-style-type: none"> - descrierea materialelor folosind drept criteriu proprietățile lor; - identificarea materialelor cu care au fost confecționate diferite produse; - exerciții de sortare a produselor în funcție de materialele din care au fost confecționate; - familiarizarea cu modul în care se fabrică obiectele din jurul nostru (Povestea hârtiei, Povestea unui nasture, Povestea caietului etc.); - jocuri didactice („Ce este?”, „Cum este?”, „La ce folosește?” etc.).
<p>2.2. Realizarea de aplicații/compoziții/obiecte/construcții simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea unor tehnici simple de îndoire, pliere, înșirare, răsucire, lipire, rupere, tăiere, decupare după contur, modelaj, în funcție de nevoile/opțiunile elevilor; - confecționarea de jocuri și jucării simple („Morișca”, „Bărcuța”, „Cubul”, „Puzzle”, „Cărți de joc”, „Machete simple” etc.); - exerciții de utilizare a picturii ca și tehnică de lucru (pictură pe polistiren, ipsos, sticlă, piatră etc.); - ambalarea unui cadou, jocuri de construcție și de asamblare; - exerciții de confecționare a unor produse în echipă; - analiza și descrierea produsului finit.
<p>2.3. Transformarea unui material prin tehnici simple</p> <ul style="list-style-type: none"> - exersarea utilizării corecte a instrumentelor de lucru: creionul, pensula, foarfeca, etc. (elevul este ajutat să-și formeze deprinderi corecte de manipulare a

Clasa I
<p>instrumentelor de lucru);</p> <ul style="list-style-type: none"> - vizionarea de scurte documentare despre obiectele familiare, având ca subiect „Cum se fabrică?”; - vizite la fabrica de mobilă, la moară, la covrigărie etc.; - transformarea resturilor textile în podoabe sau obiecte de decor, utilizând diverse tehnici: tăiere în fâșii, împletire etc.; - participarea la jocuri de rol: „La coafor”, „La croitorie”, „La brutărie”, „Micul grădinar” etc.; - exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru; - exersarea mușchilor mici ai mâinii prin operații de fărâmițare, frământare, presărare, rulare, înșirare, împletire, tăiere, caligrafie cu degetul pe tabletă („Micul bucătar/cofetar prepară salam de biscuiți /salată de fructe/ salată orientală/ rafaello etc.).

3. Utilizarea deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin formarea, exersarea și dezvoltarea gesturilor social-utile.

Clasa I
<p>3.1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții/activități de formare și dezvoltare a rutinelor de igienă personală (etapele corecte de spălare a mâinilor/dinților, „Cum ne pieptănam corect?” etc.); - exerciții practice de utilizare corectă a obiectelor de igienă personală; identificarea momentelor în care se impune utilizarea acestora („Cum folosim corect periuța și pasta de dinți?”, „Când ne spălăm pe mâini?” etc.).
<p>3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminteii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții/activități de formare și dezvoltare a rutinelor de a se îmbrăca/dezbrăca, încălța/descălța; - exerciții de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte și a încălțăminteii; - exerciții de manipulare corectă a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte: <ul style="list-style-type: none"> ▪ îmbrăcare/ dezbrăcare; ▪ încheiere/ descheiere nasturi, capse; ▪ închidere/ deschidere fermoare; ▪ legare/ dezlegare șireturi (nod, fundiță).
<p>3.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, denumire și manipulare corectă a obiectelor de igienizare; - exerciții de igiena spațiului de locuit (ordonare, igienizare, aerisire, spălare, ștergere, aspirare etc.); - jocuri de rol („La bucătărie”, „Elevul de serviciu”, „O ajut pe mama” etc.).
<p>3.4. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități gospodărești elementare: <ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții de utilizare a obiectelor de uz casnic (tacâmuri, veselă, mătură, fâraș, mop etc.); ▪ exerciții de aranjare/debarasare a mesei; ▪ exerciții de sortare și spălare a fructelor / legumelor; ▪ exerciții de manipulare a unor obiecte de bucătărie, în condiții de siguranță (transportarea unui pahar plin / a unei tăvi cu mâncare etc.); ▪ exerciții de spălare a obiectelor utilizate în bucătărie: veselă, tacâmuri etc.;

Clasa I
- exerciții de colectare selectivă și aruncare a deșeurilor menajere.
3.5. Formarea și exersarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor
- activități de plantare a florilor în ghiveci / în curtea școlii;
- activități de formare și dezvoltare a unor comportamente prietenoase cu mediul înconjurător (colectarea deșeurilor reciclabile și utilizarea lor în activități de bricolaj);
- activități simple de îngrijire a animalelor de casă/ de companie (hrănirea adecvată, curățarea și îngrijirea acestora etc.);
- vizite la sere / livezi/ ferme / grădini botanice/ grădini zoologice / muzee.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Desen	Materiale și instrumente hârtie, diverse obiecte, creion grafit, creioane colorate (opțional: PC, tabletă)
	Tehnici de lucru linie modulată, repetiție
	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forma (fără terminologie)
	Sugestii de creații/ produse ale activității desen liber, decorații simple
Colaj	Materiale și instrumente foarfecă, lipici, fire, mărgelile, cuburi, hârtie etc.
	Tehnici de lucru mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, răsucire, lipire
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor vs. greu), volum (gol vs. plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.
Modelaj	Materiale și instrumente plastilină, nisip kinetic, spumă modelatoare
	Tehnici de lucru presare, modelare liberă
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor vs.greu), volum (gol vs. plin)

Domenii de conținut	Clasa I
	<p>Sugestii de creații/ produse ale activității realizarea imitativă a obiectelor prezentate ca și model (măr, strugure, om de zăpadă etc), a unor obiecte decorative, figurine etc.</p>
<p>Confecții și jucării</p>	<p>Materiale și instrumente hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfecă, ramă de țesut, cretă, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde)</p>
	<p>Tehnici de lucru puzzle, incastre, lego, tăierea materialului/hârtiei/cartonului, înșirare etc.</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, formă</p>
	<p>Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși</p>
<p>Pictură</p>	<p>Materiale și instrumente acuarele, tempera, hârtie, hârtie colorată, burete pensulă, deget, șampilă, creioane colorate, PC, tabletă</p>
	<p>Tehnici de lucru pensulație, amprentare, șampilare, tamponare</p>
	<p>Elemente de limbaj plastic linia, pata, punctul</p>
	<p>Sugestii de creații/ produse ale activității Compoziții plastice, decorarea obiectelor</p>

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Explorarea senzorială a mediului înconjurător, formarea, exersarea și dezvoltarea abilităților psihomotrice generale.**

Clasa a II-a
<p>1.1 Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul familiar; - exerciții de descoperire a proprietăților fizice ale obiectelor, perceptibile pe baza simțurilor: <ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții de discriminare vizuală (perceperea transformărilor, sortări și grupări după criterii date etc.); ▪ exerciții de discriminare auditivă; ▪ exerciții de discriminare olfactivă și gustativă; ▪ exerciții de discriminare tactilă; - exerciții de sesizare a unor caracteristici și de punere în corespondență; - exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul familiar, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc).
<p>1.2 Formarea și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază (culoare - formă – mărime); psihomotricitate (schemă corporală –lateralitate); orientare, organizare și structurare spațio-temporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare și discriminare a elementelor componente ale schemei corporale proprii/ a partenerului („Imaginea din oglindă”, „Păpușa demontabilă”, „Ce a uitat artistul să picteze?” etc.); - exerciții de localizare a obiectelor prin raportarea la schema corporală („Ce obiecte sunt în dreapta/ stânga ta?” etc.); □ - exerciții de sortare și grupare obiectuală și/sau imagistică, după două criterii („Sortează după culoare și formă / formă și mărime”etc.);□ - exerciții de apreciere a pozițiilor spațiale a unor obiecte reale și/ sau reprezentate imagistic (pe, sub, în față, în spate, deasupra-dedesubt etc.); - exerciții de identificare a momentelor unei zile / a anotimpurilor, cu / fără indicarea unor acțiuni specifice (asociere acțiuni specifice momentelor zilei - imagine; anotimp – imagine etc.); □ - exerciții de sortare și clasificare obiectuală / imagistică după două criterii („Așază fructele după mărime și culoare!”, „Dă-mi cubul albastru și mic!” etc.); - exerciții de discriminare vizuală a poziției și orientării obiectelor unele în raport cu altele;□ - exerciții de modificare a relațiilor spațiale dintre obiecte, luând în considerare anumite criterii.
<p>1.3. Formarea și exersarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor; - exerciții pentru învățarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical, rotativ, polimorf - mișcări variate, complexe, pluridireționale, cu amplitudine mare (ex: mișcări de dans, gimnastică, pantomimă etc.); - exerciții pentru controlul segmentar (mișcarea mâinilor, a brațelor etc.);□ - exerciții – joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete - trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă etc.); □ - exerciții elementare de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire (exerciții de înșirare/ șnuruire după model, „Mozaic”, „Șiragul de mărgel” etc.); - exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire (îndoitori diverse – „Avionul”, „Coiful” etc.);

Clasa a II-a

- exerciții de conturare și tăiere după șablon („Figuri geometrice simple”, „Brăduțul”, „Fruite și legume” etc.);
- colaje („Căsuța”, „Floarea soarelui”, „Bradul de Crăciun” etc.);
- origami („Plicul”, „Paharul”, „Bărcuța” etc.);
- exerciții de asociere a unor operații simple (îndoire și lipire, decupare și lipire etc.- „Morișca”, „Plicul” etc.);
- exerciții de înnodare/deznodare („Bentița”, „Fundita” etc.);
- exerciții de simulare cusut („Semn de carte șnuruit”, Jocul „Să țesem frumos” etc.);
- exerciții de împletire în două / trei șuvițe („Coafura păpușii”, „Șnurul împletit”, „Brățara tricoloră” etc.); □
- exerciții de înșirare după model („Fă după model!”, „Colierul prințesei” etc.);
- exerciții de antrenare-stimulare a musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric);
- exerciții de modelare a plastilinei;
- exerciții de imitare cu mâna/ degetul/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; □
- divertisment grafic exprimat în zig-zaguri, hașurări în diverse direcții și planuri etc.;
- desen după șablon, desen după model (utilizarea ca model a unor obiecte familiare).

2. Realizarea și aprecierea unor produse simple/complexe și utile folosind materiale, instrumente și tehnici elementare diverse specifice abilităților practice.

Clasa a II-a**2.1. Explorarea unor caracteristici ale materialelor întâlnite în mediul familiar**

- identificarea mai multor texturi, a formelor în mișcare, a formelor ce au suferit deformări minore etc.;
- compararea obiectelor în funcție de culoare / formă / textură etc. („Care dintre cele două obiecte are culoarea mai intensă / forma mai evidentă / e mai moale / are conturul mai clar etc.?”);
- gruparea unor instrumente și materiale în funcție de domeniul de utilizare („Acesta / aceasta folosește la desen / pictură / modelaj / construcții / confecții / foto-video etc.”);
- interviuri în perechi („Ce se poate face cu...?”, „La ce ne este util...?” etc.).

2.2. Realizarea de aplicații / compoziții / obiecte / construcții simple

- utilizarea unor tehnici simple de îndoire / pliere / înșirare / răsucire / lipire / rupere / tăiere / decupare după contur / modelaj, în funcție de nevoile/opțiunile elevilor;
- confecționarea de jocuri și jucării simple („Morișca”, „Cubul”, „Puzzle”, „Cărți de joc”, „Loto cu imagini” etc.);
- utilizarea picturii ca și tehnică decorativă a unor obiecte realizate de elevi (pictură pe ipsos, piatră, lut, aluat etc.);
- ambalarea unui cadou / pachet;
- jocuri de construcție și de asamblare;
- exerciții de confecționare a unor produse în echipă;
- analiza și descrierea produsului finit („Describe obiectul pe care l-ai realizat/confecționat!”, „Cum este?” etc.).

2.3. Transformarea unui material prin tehnici variate

- mototolirea, ruperea și tăierea hârtiei de diferite texturi;
- modelarea plastilinei, a lutului etc.;
- tăierea firelor textile și a materialului textil;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - înșirarea mărgelilor; - lipirea unor materiale diverse, cu texturi diverse pe suporturi diferite; - identificarea transformării unui material supus unei operații simple, prin observare și compararea cu starea inițială a acestuia: gheață - apă, făină – aluat, ipsos turnat în forme diverse, hârtie-hârtie ruptă / hârtie tăiată / hârtie mototolită / hârtie îndoită / hârtie lipită, fire lungi-fire scurtate etc. - jocul „Spune ce observi!”.

3. Utilizarea deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin formarea, exersarea și dezvoltarea gesturilor social-utile.

Clasa a II-a
<p>3.1. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții/activități de consolidare a rutinelor de igienă personală (etapele corecte de spălare a mâinilor/dinților/ de pieptănat etc.); - exerciții practice de utilizare corectă a obiectelor de igienă personală, cu identificarea momentelor în care se impune utilizarea acestora („Ne spălăm pe mâini / dinți / față / corp etc.”, „Când ne spălăm pe dinți / mâini etc.?”).
<p>3.2. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminteii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exersare și consolidare a utilizării adecvate a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte: <ul style="list-style-type: none"> ▪ îmbrăcare/ dezbrăcare; ▪ încheiere/ descheiere nasturi, capse; ▪ închidere/ deschidere fermoare; ▪ legare/ dezlegare șireturi (nod, fundiță); - exerciții de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte.
<p>3.3. Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, denumire și manipulare corectă a obiectelor de igienizare; - exerciții de igienizare a sălii de clasă (ordonare, igienizare, aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc.); - jocuri de rol: „La bucătărie”, „Elevul de serviciu”, „O ajut pe mama” etc.
<p>3.4. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități gospodărești elementare: <ul style="list-style-type: none"> ▪ exerciții de aranjare a mesei cu numărul corespunzător de tacâmuri pentru locurile de la masă; ▪ exerciții de sortare și spălare a unor fructe / legume; ▪ exerciții simple de manipulare a unor obiecte în condiții de siguranță (transportarea unui pahar plin / a unei tăvi cu mâncare etc.); ▪ exerciții de spălare a obiectelor utilizate (veselă, tacâmuri); ▪ exerciții de preparare a unui sandwich, ceai etc. ; - exerciții de colectare selectivă și aruncare a deșeurilor menajere.
<p>3.5. Formarea și exersarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de dezvoltare a comportamentului ecologic prin plantare de flori/ pomi fructiferi sau ornamentali; - participare la activități de împădurire a unor suprafețe; - activități de îngrijire a plantelor / animalelor; - vizite la cabinete medicale veterinare / grădini botanice / grădini zoologice / sere / livezi/ ferme / muzee de profil etc.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Desen	Materiale și instrumente hârtie liniată și neliniată, diverse instrumente de lucru: creion grafit, creioane colorate, creioane cerate, peniță, radieră (opțional: PC, tabletă)
	Tehnici de lucru hașurare, linie modulată, repetiție, caligrafie, stilizare, gravură
	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forme regulate și neregulate
	Sugestii de creații/ produse ale activității desen liber, decorațiuni / obiecte decorative
Colaj	Materiale și instrumente foarfecă, lipici, fire textile, mărgelile, cuburi, hârtie, diferite materiale / obiecte
	Tehnici de lucru îndoirea, împletirea, origami, tangram
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor vs.greu), volum (gol vs. plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.
Modelaj	Materiale și instrumente plastilină, cocă, nisip kinetic, spumă modelatoare
	Tehnici de lucru presare, modelare liberă
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor vs.greu), volum (gol vs. plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității realizarea imitativă a obiectelor prezentate ca și model (măr, strugure, om de zăpadă etc.), obiecte decorative, figurine etc.
Confecții și jucării	Materiale și instrumente hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfecă, croșetă, ramă de țesut, cretă, tipar, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde, castane, fructe, legume etc.)
	Tehnici de lucru taierea materialului / hârtiei / cartonului, înșirare, țesut cu benzi de hârtie/fire etc.
	Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, pată, formă, volum
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, îmbrăcăminte pentru păpuși, puzzle
Pictură	Materiale și instrumente acuarele, tușuri, guașe, tempera, acrilice, ulei, hârtie, pânză, sticlă, lemn, ceramică, cretă, burete, pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate, PC, tabletă

Domenii de conținut	Clasa a II-a
	Tehnici de lucru pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare
	Elemente de limbaj plastic linia, pata, punctul etc.
	Sugestii de creații/ produse ale activității compoziții plastice, obiecte personalizate, semn de carte etc.

CLASA a III-a**Competențe specifice și activități de exemple de învățare****1. Explorarea senzorială a mediului înconjurător, formarea, exersarea și dezvoltarea abilităților psihomotrice generale**

Clasa a III-a
<p>1.1 Explorarea și identificarea diverselor obiecte și materiale din mediul înconjurător (naturale și sintetice)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din mediul înconjurător (drumeții, excursii); - exerciții de descriere a proprietăților obiectelor (mărime, formă, textură, culoare, temperatură etc.); - exerciții de comparare a caracteristicilor de detaliu ale obiectelor din mediul înconjurător; - jocuri de construcție, puzzle;
<p>1.2 Exersarea și consolidarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor; - exerciții pentru exersarea și consolidarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical, rotativ, polimorf - mișcări variate, complexe, pluridirecționale, cu amplitudine mare (ex: mișcări de dans, gimnastică, pantomimă etc) ; - exerciții pentru control segmentar (mișcarea mâinilor, a brațelor); - exerciții –joc pentru antrenarea mâinii dominante (exerciții pentru palmă, pumn, degete (ex: trasarea unui semicerc cu mâna dreaptă și continuarea lui cu mâna stângă); □ - exerciții de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire; - exerciții de înșirare/ șnuruire după model; - exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire, îndoitori diverse (“Avion”, ”Coiful” etc.); - conturare și tăiere după șablon “Figuri geometrice simple,,; - colaje ,, Buburuza,, „Căsuța”, „Floarea soarelui” etc. - origami „Plicul”, „Paharul”, „Bărcuța” etc. - exerciții cu operații simple asociate - îndoire și lipire; decupare și lipire etc. (“Morișca”, ”Plicul” etc.); - exerciții de înnodare/deznodare (“Bentița”, “Fundita” etc.); - exerciții de simulare cusut (“Planșa cu găurele”); - exerciții de împletire în două / trei șuvițe; “Părul păpușii”); □ - exerciții de înșirare după model; - exerciții de modelare a plastilinei, nisip kinetic, spumă modelatoare.
<p>1.3 Manipularea instrumentelor specifice prelucrării materialelor; elemente de protecție a muncii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a instrumentelor și a domeniilor de utilizare a acestora; - exerciții de utilizare corectă a instrumentelor de lucru: copilul ține și utilizează corect creionul, pensula, acul, foarfeca, liniarul, lipiciul etc. - exerciții de stabilire a regulilor de utilizare corectă și în siguranță a instrumentelor de lucru; - exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru; - organizarea și curățarea spațiului de lucru; - vizionarea de scurte documentare despre obiecte din mediul înconjurător, având ca subiect „Cum se fabrică?”; - vizite la fabrica de mobilă, la moară, la covrigărie; - participarea la jocuri de rol: „La coafor”, „La croitorie” etc.

2. Realizarea și aprecierea unor produse simple/complexe și utile folosind materiale, instrumente și tehnici elementare diverse specifice abilităților practice

Clasa a III-a
<p>2.1. Utilizarea în contexte variate a materialelor în funcție de proprietăți ale acestora și de tehnici de lucru adecvate</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de selectare a diverselor materiale (culori de apă, tușuri, creioane, pensule, material textil, mărgelă, ață, plastilină, ipsos, semințe diverse, lipici, aracet, hârtie/carton, piatră, sticlă, materiale reciclabile etc.), în vederea utilizării acestora; - asocierea tehnicilor adecvate materialelor selectate (tehnici ale culorilor de apă, tehnici mixte, tehnici ale colajului, împletituri, cusături etc.); - realizarea de elemente de limbaj plastic (de exemplu, linii de diferite tipuri cu piatră, creta, creioane moi etc.; linii cu margini clare, accentuate sau slab vizibile etc.); - exerciții de diversificare a ariei de utilizare a elementelor de limbaj plastic în scopul amplificării potențialului lor expresiv: puncte, linii de diferite tipuri realizate cu penițe, pensule, creioane, cărbune de desen, cărbune presat, cretă, pensule, pene etc. pe suprafețe de hârtie, pânză, ceramică etc.; forme obținute prin amprentare, fuzionare, curgere dirijată, stropire, sfoară înmuiată în culoare și alte tehnici specifice culorilor de apă (ex. decorarea obiectelor confecționate/colaj); - realizarea de texturi de suprafață folosind tehnici și materiale diferite; - exerciții de analiză, descriere și apreciere a produsului finit propriu/al colegilor;
<p>2.2 Realizarea de creații funcționale în diverse tehnici pe diferite suporturi (hârtie, confecții textile, ceramică, sticlă etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizare de felicitări, invitații la zile de naștere sau onomastică, obiecte de design pentru sala de clasă, holurile școlii, camera proprie etc. - realizare de jocuri, jucării sau obiecte utile în viața de școlar; - realizare de machete simple; - tamponarea suprafeței colorate cu o bucată de hârtie mototolită, înmuiată în culoare sau cu o ștampilă realizată din fructe, legume, flori etc. - dirijarea culorii cu un jet de aer, prin suflarea liberă sau printr-un tub a unor pete de culoare fluidizată, în diferite sensuri; - imprimarea cu ajutorul unor materiale textile îmbibate cu culoare etc. - scurgerea culorii; - aplicarea culorii cu ajutorul degetelor (dactilopictura); - confecționarea de marionete/ jocuri/ produse care vor fi utilizate apoi la clasă în scop didactic decorarea/ personalizarea unor obiecte confecționate de elevi.
<p>2.3. Valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea ipostazelor liniei în reprezentări grafice; - realizarea de contururi, decupaje, colaje, amprentări, zgârieri etc. - exerciții de schițare, prin linie expresivă, a unor forme ușor de recunoscut; - colectarea din natură de forme, fragmente sau materiale (pietre, frunze, lemne etc.) cu scopul de a le conferi noi valențe expresive, artistice; - explorarea și exploatarea proprietăților expresive ale formelor naturale; - tehnica imprimării cu țesături rărite; - tehnica decolorării cu pic; - decorarea unor produse din materiale diverse, cu texturi diferite.

3. Utilizarea deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin formarea, exersarea și dezvoltarea gesturilor social-utile

Clasa a III-a
<p>3.1 Exersarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții/activități de consolidare a rutinelor de igienă personală (etapele corecte de spălare a mâinilor/dinților/pieptănat etc.);

Clasa a III-a	
	- exerciții practice de utilizare corectă a obiectelor de igienă personală, momentele în care se impune folosirea acestora. (ne spălăm pe: mâini, dinți, față, corp);
	3.2 Exersarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminteii
	- exerciții de consolidare în utilizarea obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte; - îmbrăcare/ dezbrăcare; - încheiere/ descheiere nasturi, capse; - închidere/ deschidere fermoare; - legare/ dezlegare șireturi (nod); - exerciții de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte.
	3.3 Exersarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)
	- exerciții de identificare, denumire și manipulare corectă a obiectelor de igienizare; - exerciții de igiena spațiului de locuit: ordonare, igienizare, aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc. - jocuri de rol: "La bucătărie", "Elevul de serviciu", "O ajut pe mama".
	3.4. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești
	- activități gospodărești elementare; - exerciții de aranjare a mesei cu tacâmuri și veselă; - exerciții de sortare și spălare a unor fructe și legume; - exerciții simple de manipulare a unor obiecte de bucătărie în condiții de siguranță (ex: dus tava, pahar plin, răzuire, curățare etc.); - exerciții de spălare a obiectelor utilizate (veselă, tacâmuri); - exerciții de preparare a unui sandwich, ceai, salate etc. - exerciții de colectare selectivă și aruncare a deșeurilor menajere.
	3.5. Exersarea și dezvoltarea deprinderilor de îngrijire a plantelor și animalelor
	- activități de dezvoltare a comportamentului ecologic prin plantare de flori/ pomi fructiferi sau ornamentali; - participare la activități de împădurire a unor suprafețe; - activități de îngrijire a animalelor; - vizite la cabinete medicale veterinare, grădini / muzee botanice, zoologice, livezi/ ferme.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Desen	Materiale și instrumente hârtie liniată și neliniată, diverse obiecte creion grafit, creioane colorate, creioane cerate, peniță, radieră (opțional: PC, tabletă)
	Tehnici de lucru hașurare, linie modulată, repetiție, caligrafie, tehnica decorării cu ceară
	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forme regulate și neregulate (fără terminologie)
	Sugestii de creații/ produse ale activității desen liber, decorații simple

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Colaj	Materiale și instrumente obiecte foarfece, lipici fire, mărgelile, cuburi, hârtie, diferite obiecte
	Tehnici de lucru mototolire, rupere, tăiere, decupare după contur, îndoire, împletire
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor,greu), volum (gol, plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.
Modelaj	Materiale și instrumente plastilină, cocă, nisip kinetic, spumă modelatoare
	Tehnici de lucru presare, modelare liberă
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor,greu), volum (gol, plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității Imitarea obiectelor prezentate ca și model (măr, strugure, om de zăpadă, etc) obiecte decorative, figurine, etc.
Confecții și jucării	Materiale și instrumente hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfece, ramă de țesut, cretă, tipar, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde, fructe, legume)
	Tehnici de lucru puzzle, incastre, lego, taierea materialului, hârtiei, cartonului, înșirare, țesut cu benzi de hârtie/fire, etc.
	Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, pată, formă, volum
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative și de îmbrăcăminte pentru păpuși
Pictură	Materiale și instrumente acuarele, tușuri, guașe, tempera, hârtie, folie de plastic, hârtie colorată, cretă, pigmenti, burete pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate, PC, tabletă
	Tehnici de lucru pensulație, colaj, amprentare, ștampilare, tamponare, pulverizare, tehnica decolorării cu pic, pictura pe sticlă, tehnica imprimării cu țesături rărite
	Elemente de limbaj plastic linia, pata, punctul,
	Sugestii de creații/ produse ale activității compoziții plastice, decorarea obiectelor

CLASA a IV-a**Competențe specifice și activități de exemple de învățare****1. Explorarea senzorială a mediului înconjurător, formarea, exersarea și dezvoltarea abilităților psihomotrice generale**

Clasa a IV-a
<p>1.2 Explorarea polisenzorială a mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de explorare și descoperire a obiectelor din natură (drumeții, excursii); - exerciții de descriere a proprietăților obiectelor (mărime, formă, textură, culoare, temperatură etc.); - exerciții de comparare a caracteristicilor de detaliu ale obiectelor din mediul înconjurător; - exerciții de sesizare a unor caracteristici și de punere în corespondență; - exerciții de explorare și manipulare a obiectelor din mediul înconjurător prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv /vizual, tactil etc).
<p>1.2 Exersarea și consolidarea gesturilor manuale fundamentale și a coordonării motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de dezvoltare a motricității fine și a preciziei mișcărilor; - exerciții pentru exersarea și consolidarea gestului rectiliniu în plan orizontal sau vertical, rotativ, polimorf - mișcări variate, complexe, pluridireționale, cu amplitudine mare și mică (ex: mișcări de dans, gimnastică, pantomimă etc); - exerciții de rupere/ lipire/ îndoire/ modelare/ bobinare/ răsucire/ mulare/ înșirare/ șnuruire/ tăiere/ înnodare/ îmbinare/ împletire; - exerciții de înșirare/ șnuruire după model; - exerciții de tăiere, îndoire, pliere și lipire, îndoituri diverse ("Floarea ", "Barca" etc.) ; - conturare și tăiere după șablon "Figuri geometrice simple", "Pomul de iarnă", "Fructe și legume" ; - colaje – „Câmp cu flori, „Ariciul”, „Bradul de Crăciun” etc. - origami - „Lebăda”, „Sticla”, „Coș cu flori” etc. - exerciții cu operații asociate - îndoire și lipire; decupare și lipire etc. ("Lalele", "Broscuța" etc.); - exerciții de înnodare/deznodare; - exerciții de simulare cusut; - exerciții de împletire în două / trei șuvițe; □ - exerciții de înșirare a diverselor obiecte pe: ață, sârmă etc. - exerciții de modelare a plastilinei, nisip kinetic, spumă modelatoare; - divertisment grafic exprimat în zigzaguri, hașurări, în diverse direcții și planuri.
<p>1.3 Manipularea instrumentelor specifice prelucrării materialelor; elemente de protecție a muncii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a instrumentelor și a domeniilor de utilizare a acestora; - exerciții de utilizare corectă a instrumentelor de lucru: copilul ține și utilizează corect creionul, pensula, acul, foarfeca, liniarul, lipiciul etc. - stabilirea regulilor de utilizare corectă și în siguranță a instrumentelor de lucru; - exersarea modului de îngrijire / păstrare a instrumentelor și materialelor de lucru; - organizarea și curățarea spațiului de lucru; - vizionarea de scurte documentare despre obiecte din mediul înconjurător, având ca subiect „Cum se fabrică ?”; - vizite la fabrica de mobilă, la moară, la covrigărie; - participarea la jocuri de rol: „La brutărie” ,, Micul grădinar” ,, Bucătarul priceput” etc.

2. Realizarea și aprecierea unor produse simple/complexe și utile folosind materiale, instrumente și tehnici elementare diverse specifice abilităților practice

Clasa a IV-a

2.1 Utilizarea în contexte variate a materialelor în funcție de proprietăți ale acestora și de tehnici de lucru adecvate

- selectarea de diverse materiale (culori de apă, tușuri, creioane, pensule, material textil, mărgelă, ață, plastilină, ipsos, semințe diverse, lipici, aracet, hârtie/carton, piatră, sticlă, materiale reciclabile etc.), în vederea utilizării acestora;
- asocierea tehnicilor adecvate materialelor selectate (tehnici ale culorilor de apă, tehnici mixte, tehnici ale colajului, împletituri, cusături etc.);
- realizarea de elemente de limbaj plastic (de exemplu, linii de diferite tipuri cu piatră, creta, creioane moi etc.; linii cu margini clare, accentuate sau slab vizibile etc.);
- exerciții de diversificare a ariei de utilizare a elementelor de limbaj plastic în scopul amplificării potențialului lor expresiv: puncte, linii de diferite tipuri realizate cu penițe, pensule, creioane, cărbune de desen, cărbune presat, cretă, pensule, pene etc. pe suprafețe de hârtie, pânză, ceramică etc.; forme obținute prin amprentare, fuzionare, curgere dirijată, stropire, sfoară înmuiată în culoare și alte tehnici specifice culorilor de apă (ex. decorarea obiectelor confecționate/colaj);
- realizarea de texturi de suprafață folosind tehnici și materiale diferite;
- exerciții de analiză, descriere și apreciere a produsului finit propriu/al colegilor;

2.2 Realizarea de creații funcționale în diverse tehnici pe diferite suporturi (hârtie, confecții textile, ceramică, sticlă etc.)

- realizarea de produse utile și estetice, pentru viața de zi cu zi, pentru decorarea cărora se pot folosi diferite procedee: stropirea cu pensula pe foaia umedă sau uscată, cu stiloul, cu periuța;
- tamponarea suprafeței colorate cu o bucată de hârtie mototolită, înmuiată în culoare sau cu o ștampilă realizată din fructe, legume, flori etc.
- dirijarea culorii cu un jet de aer, prin suflarea liberă sau printr-un tub a unor pete de culoare fluidizată, în diferite sensuri ;
imprimarea cu ajutorul unor materiale textile îmbibate cu culoare etc.
- plierea hârtiei;
- scurgerea culorii;
- suprapunerea foliei de plastic;
- decolorarea cu pic;
- tehnica Batik (introducerea unei coli îndoite în culoare);
- aplicarea culorii cu ajutorul degetelor (dactilopictura);
- confecționarea de marionete/ jocuri/ produse care vor fi utilizate apoi la clasă în scop didactic;
- decorarea/ personalizarea unor seturi cană – farfurie și compoziții pe suport ceramic (plăci de faianță) cu pigmenți-coloranți specifici;

2.3. Valorificarea elementelor de limbaj plastic în compoziții tematice

- realizarea de contururi, decupaje, colaje, amprentări, zgârieri etc.
- exerciții de schițare, prin linie expresivă, a unor forme ușor de recunoscut;
- exersarea obținerii expresivității prin combinarea elementelor de limbaj plastic;
- colectarea din natură de forme, fragmente sau materiale (pietre, frunze, lemne etc.) cu scopul de a le conferi noi valențe expresive, artistice;
- realizarea și decorarea de produse din materiale diverse, cu texturi diferite;
- obținerea expresivității prin tehnici neconvenționale (de exemplu, hârtie mototolită, gumă de șters, cartof etc.).

3. Utilizarea deprinderilor adaptative la viața cotidiană prin formarea, exersarea și dezvoltarea gesturilor social-utile

Clasa a IV-a
<p>3.1. Exersarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă corporală</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții/activități de consolidare a rutinelor de igienă personală (etapele corecte de spălare a mâinilor/dinților/pieptănat/împletirea părului etc.); - exerciții practice de utilizare corectă a obiectelor de igienă personală, momentele în care se impune folosirea acestora. (ne spălăm pe: mâini, dinți, față, corp).
<p>3.2 Exersarea și dezvoltarea deprinderilor de igienă vestimentară și a încălțăminteii</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de consolidare în utilizarea obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte; - îmbrăcare/ dezbrăcare; - încheiere/ descheiere nasturi, capse; - închidere/ deschidere fermoare; - legare/ dezleagare șireturi (nod); - exerciții de igienă, întreținere și păstrare a obiectelor de îmbrăcăminte, încălțăminte; - exerciții de potrivire a îmbrăcăminteii și încălțăminteii în funcție de evenimente (sport, petrecere, stradă etc.); - exerciții pentru dezvoltarea simțului estetic.
<p>3.3 Formarea și dezvoltarea deprinderilor de întreținere și igienizare a spațiului de locuit (sala de clasă, camera copilului etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, denumire și manipulare corectă a obiectelor de igienizare; - exerciții de igiena spațiului de locuit: ordonare, igienizare, aerisire, spălare, ștergere, călcare, aspirare etc. - jocuri de rol: „La bucătărie”, „Elevul de serviciu”, „O ajut pe mama”;
<p>3.4. Formarea și dezvoltarea unor deprinderi de igienă alimentară și gospodărești</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități gospodărești; - exerciții de aranjare a mesei cu număr corespunzător de tacâmuri/veselă pentru locurile de la masă; - exerciții de sortare spălare și curățare a unor fructe și legume; - exerciții de manipulare a unor obiecte de bucătărie în condiții de siguranță (ex: dus tava, pahar plin, răzuire, curățare etc.); - exerciții de spălare a obiectelor utilizate (veselă, tacâmuri); - exerciții de preparare a unui sandwich, ceai, salate etc. - exerciții de colectare selectivă și aruncare a deșeurilor menajere.
<p>3.5. Formarea și exersarea deprinderilor simple de îngrijire a plantelor și animalelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități de dezvoltare a comportamentului ecologic prin plantare de flori/ pomi fructiferi sau ornamentali; - participare la activități de împădurire a unor suprafețe; - activități de îngrijire a animalelor; - vizite la cabinete medicale veterinare, grădini / muzee botanice, zoologice, livezi/ ferme

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Desen	Materiale și instrumente hârtie liniată și neliniată, diverse obiecte creion grafit, creioane colorate, creioane cerate, peniță, radieră (opțional: PC, tabletă)
	Tehnici de lucru hașurare, linie modulată, repetiție, caligrafie, tehnica decorării cu ceară
	Elemente de limbaj plastic linia, punctul, forme regulate și neregulate
	Sugestii de creații/ produse ale activității desen liber, decorații
Colaj	Materiale și instrumente foarfece, lipici fire, mărgelile, cuburi, hârtie, diferite obiecte
	Tehnici de lucru îndoirea, împletirea, origami, tangram
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor, greu), volum (gol, plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative, bijuterii, spații, jucării, instalații, figurine etc.
Modelaj	Materiale și instrumente plastilină, cocă, nisip kinetic, spumă modelatoare
	Tehnici de lucru presare, modelare liberă
	Elemente de limbaj plastic formă, cantitate (ușor, greu), volum (gol, plin)
	Sugestii de creații/ produse ale activității imitarea obiectelor prezentate ca și model (măr, strugure, om de zăpadă, etc) obiecte decorative, figurine, etc.
Confecții și jucării	Materiale și instrumente hârtie, materiale textile, folii de plastic, ac, foarfece, croșetă, ramă de țesut, cretă, tipar, materiale din natură (frunze/petale uscate, ghinde, castane, fructe, legume)
	Tehnici de lucru taierea materialului, hârtiei, cartonului, înșirare, țesut cu benzi de hârtie/fire, etc.
	Elemente de limbaj plastic punct, linie, nod, pată, formă, volum
	Sugestii de creații/ produse ale activității obiecte decorative și de îmbrăcăminte și de îmbrăcăminte pentru păpuși pentru păpuși
	Materiale și instrumente acuarele, tușuri, guașe, tempera, acrilice, ulei, hârtie, hârtie colorată, pânză, sticlă, lemn, ceramică, cretă, pigmenți, burete pensulă, deget, ștampilă, creioane colorate, PC, tabletă

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Pictură	Tehnici de lucru pensulație, colaj, amprentare, șampilare, tamponare, pulverizare, , tehnica decolorării cu pic, pictura pe sticlă, , tehnica imprimării cu țesături rărite
	Elemente de limbaj plastic linia, pata, punctul
	Sugestii de creații/ produse ale activității compoziții plastice, decorarea obiectelor

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice includ elemente de proiectare a activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Este necesară o abordare specifică vârstei, bazată pe stimularea învățării prin joc, prin individualizarea învățării, pe dezvoltarea interesului copilului și pe implicarea în activitate. Astfel, jocul va predomina, asigurând contextul pentru participarea activă, individuală și în grup, care să permită exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. Tot ceea ce se întâmplă la „ora” de abilități practice ar trebui să se deruleze sub forma unei suite de jocuri. Activitatea didactică se va desfășura într-o interacțiune permanentă cu copiii, astfel încât să răspundă intereselor acestora. Copiii vor fi stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și sentimente despre ceea ce învață.

O altă sugestie metodologică se referă la folosirea nonverbalului pentru intuirea conceptelor, fie că e vorba de nume de obiecte sau de acțiuni. În același context, învățarea va fi facilitată dacă elevii sunt stimulați să combine verbalul (ceea ce au receptat sau ceea ce exprimă) cu limbajul corporal, vizual sau muzical. Foarte importantă este și învățarea în context. De altfel, oricine învață mult mai bine dacă înțelege de ce învață ceea ce învață.

Caracterul practic- creativ- recreativ- atractiv al acestor activități facilitează îmbinarea muncii fizice cu cea practică și cea intelectuală, profesorii putând adesea să aleagă să predea conținuturile în manieră integrată. Prin specificul orelor de abilități practice elevul învață să își coordoneze mișcărilor, capătă pricepere și îndemănare, își formează unele deprinderi practice de a opera cu diverse materiale și instrumente. Exemple de tehnici ce pot fi utilizate:

Tehnica desenării cu ceară

Se desenează cu ceară brută, solidă, formele plastice pe hârtie, după care se aștern culorile de apă (acuarela, guasa diluată) în funcție de subiectul compoziției, sau în prima fază se realizează un fond colorat peste care se desenează cu o bucată de ceară, apoi acoperindu-se cu o culoare întreaga suprafață .

Tehnica decolorării cu pic

Se acoperă întreaga suprafață a hârtiei cu cerneală apoi cu vârful unei pensule subțiri sau al unui bețigas înmuiat în soluția de pic, se desenează deasupra o compoziție plastică. Soluția de pic decolorează cerneala și desenul apare deschis, aproape alb, pe fondul acesteia. Se poate folosi picul și sub forma de pulbere presărată neuniform peste cerneala umedă cu care a fost acoperită o compoziție mai veche.

Tehnica imprimării cu țesături rărite

Se așază pe o coală de hârtie materialul textil, după ce în prealabil a fost imbibat în culoare și apoi stors, peste care punem altă foaie de hârtie pe care o presăm. Aceste foi imprimate pot constitui fondul unor compoziții cu subiecte diferite.

Tehnica picturii pe sticlă

Se realizează pe hârtie, peste care se așază sticla, transpunând desenul cu tuș negru prin intermediul unei pensule fine, al peniței cu toc, sau al altor instrumente. Tușul se fixează, după caz. Culoarea de tempera în amestec cu aracet sau de ulei mai diluat va acoperi la început detaliile, peste care, după uscare, se va suprapune peste întreaga lucrare. În pictura pe sticlă se folosesc culori vii, armonioase, cu aspect decorativ, acestea devenind placute și atrăgătoare. Trebuie să ținem cont de faptul că imaginea pictată apare pe spatele sticlei, inversată dreapta-stanga față de desenul de pe hârtia model.

Tehnica frotajului

Este tehnica imprimării după suprafetele unor structuri din natură. Se imprimă prin suprapunerea foii de hârtie peste structura aleasă, ușor denivelată, cu ajutorul creionului negru moale sau al creioanelor colorate, cu care se freacă atent hârtia. Se poate freca și cu minele colorate așezate pe lat.

Tehnica amprentei și a ștampilei

Ștampilele se confecționează din diferite materiale cum ar fi: plastilina, guma de cauciuc, cartof, plută, etc., prin gravarea desenului pe suprafața materialului respectiv. Ștampila se acoperă cu culoare umedă, după care se așează pe suprafața de hârtie prin presare, urmărind anumite rețele compoziționale. Tehnica amprente se referă la imprimarea unor structuri ușor denivelate din natură. Suprafața structurată se acoperă cu un amestec fluid de culoare și apoi se presează cu fața colorată peste foaia de desen, urmărind intenția compozițională.

Tehnica modelajului

Prin această tehnică se realizează prelucrarea artistică a unor materiale maleabile cum ar fi: lutul, argila, plastilina etc. Modelarea se realizează cu ajutorul palmelor și al degetelor. Pentru obținerea unor forme în această tehnică, se folosesc și instrumente speciale, numite ebosoare, care au diferite profile și forme (semirotonde, triunghiulare). Se pot realiza: basorelieful (gen de modelaj în relief puțin profilat față de suprafața de fundal); altorelieful (gen de modelaj în relief, puternic profilat față de suprafața plată de fundal); rond - bosse (forma care poate fi văzută de jur - împrejur, forma în sine ce poate reprezenta diferite obiecte, portrete, păsări).

Un rol important îl au și activitățile extracurriculare care vin în sprijinul demersului didactic realizat la clasă, sub forme variate, cum ar fi:

- vizite la muzee de artă sau la diferite expoziții de artă;
- participarea la evenimente cultural-artistice sau la diferite festivaluri;
- organizarea unei expoziții/ a unui târg cu vânzare cu produsele confecționate de elevi, în scopul valorificării produselor realizate și/ sau al exersării abilităților antreprenoriale etc.;

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ, parte intrinsecă a predării și învățării. Se recomandă cu prioritate abordarea modernă a evaluării ca activitate de învățare. În acest context, sunt adecvate metode precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, urmărind progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei, construirea de portofolii. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la competențele specifice, evitându-se comparațiile între elevi. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor. Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor achiziționate de către copii în contexte nonformale sau informale. Evoluția copilului va fi înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui copil.

Bibliografie:

1. Cucuș, C., (2014), *Educația estetică*, Editura Polirom, București;
2. ***Programa școlară pentru disciplina Arte vizuale și abilități practice, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, București, 2013;
3. Programă școlară pentru disciplina Arte vizuale și abilități practice clasele a III-a și a IV-a București, 2014;
4. Programă școlară pentru disciplina Terapia ocupațională, clasele I-a X-a, București, 2008;
5. www.angelfire.com/art/triptic/noutati/artfor/artdummies.htm.

Grupul de lucru:

Liana Maria Mitran, Coordonator Ministerul Educației

Ianc Petru Ioan, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Sălaj

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Ianc Petru Ioan	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Sabău Amalia Raluca	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Zaha Camelia Simona	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Bancea Melina Mariana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Fechete Venuța	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Faur Mariana Adriana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Busuioc Lia Maria	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Farașă Voichița	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei
Iambor Ivan	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei